

С.О. Карплюк,
аспірант кафедри педагогіки
Житомирського державного університету
імені Івана Франка
(м. Житомир, Україна)

Методологічні основи проблеми соціалізації студентської академічної групи

У другій половині ХХ ст.. – початку ХХІ століття проблема соціалізації студентської академічної групи у вищому педагогічному закладі постала в центрі уваги різних галузей науки, зокрема філософії. Організація серії конференцій, семінарів, форумів а також зростання кількості публікацій з цієї тематики, свідчить про актуальність даної проблеми як у нашій країні, так і за кордоном. Порівняльне дослідження різних аспектів соціалізації студентської молоді вимагає насамперед чіткого розуміння суспільної сутності цього явища, визначення його змісту та форм буття у середовищі різних культур.

Попри те, що поняття соціалізації студентів порівняно нещодавно набуло науково-термінологічного значення і стало об'єктом філософського аналізу, воно привернуло увагу цілого ряду сучасних західних філософських шкіл – прагматизму, феноменології та неотомізму. Філософське осмислення проблеми соціалізації студентської академічної групи у вищому педагогічному закладі відбувається в усіх галузях філософування: філософській антропології, соціальній філософії культури та філософії історії, в етиці й безпосередньо у філософії освіти та виховання. розглядаючи будь-який з філософських підходів щодо тлумачення та використання поняття соціалізації студентської академічної групи знаходимо певні постулати стосовно фундаментальних рис і визначень реальності поняття про студентів, суспільство та їх взаємини, наголос на які і створює специфіку тієї чи іншої філософської концепції соціалізації студентської молоді. Множина цих поглядів у західній філософії відображає багато вимірність соціальної реальності і місця молоді людини в ній, а також надзвичайно високий рівень свободи думки і наукового пошуку. взаємодоповнення і взаємодія таких поглядів відбивають культурну та смислово цілісність всього світу, що перебуває у постійній динаміці змін. Це є необхідною причиною, яка уможливорює продуктивний діалог між різними філософськими школами. Така ситуація в науковій думці свідчить про те, що реальним наслідком процесу соціалізації студентської академічної групи у вищому педагогічному закладі є, з одного боку, розвиток інтелектуальної і соціальної свободи студентів, а з іншого - вдосконалення мистецтва соціального діалогу, взаємодії, кооперації. Але результативність процесу соціалізації, яка спрямована на свободу соціальної творчості, генерації та знаходження вискоелективних механізмів інтеграції людських творчих зусиль, спричинена стрімким розвитком суспільства. Цей висновок є своєрідним результатом осмислення проблеми соціалізації студентської академічної групи у філософії, оскільки людський розвиток – це сходження до свідомості, і вже потім до вищої свідомості як єдиного центра духовного тяжіння, до „пункту Омега” (point Omega).

Соціалізація завжди іде поруч з персоналізацією і разом вони є двома найважливішими сходинками, які проходить людство у процесі свого розвитку і завдяки яким утворюється „духовний синтез” або „диференційована єдність” (union difference). Та якщо персоналізація – це етап виникнення і вдосконалення особистості, завдяки якому люди увічнюють себе в організованому цілому, то соціалізація – це сфера, в якій окремі самостійні особистості об'єднуються підкреслюючи глибину та непередбачуваність свого „Его”. Оцінюючи значення думок різних вчених щодо педагогічного розуміння проблеми соціалізації студентської академічної групи, яка є формуванням так званого „злиття” людини з світом, переконуємось в існування проблеми нерозривності психофізичного та соціального, інтелектуального та естетичного, пізнавального та практичного, інтелектуального та чуттєвого аспектів людського становлення та буття. Висновки, які випливають із цих аксіоматичних істин сягають глибинних засад розуміння та організації процесу взаємодії студентської молоді та оточуючого суспільства.

Методологічний підхід до проблеми соціалізації студентської академічної групи у вищому педагогічному закладі перебуває у безпосередньому взаємозв'язку з діяльністю філософської концепції і полягає в її усвідомленні через категорії „суб'єкт” та „об'єкт”. У зв'язку з цим

самоочевидним є той факт, що якщо у суспільстві обмежується „суб’єктивність” особистості студента, то процеси становлення цієї особистості, її соціалізації втрачають свою адекватність.

Спираючись на класифікацію взаємин, розроблену українськими науковцями-філософами: Г.Зайченко, В.Саратовський, І.Кальний, та доповнюючи її, можемо у найзагальніших рисах визначити головні напрямки життєвої підготовки соціалізації студентів, окреслити її діалогічну концепцію та виокремити наступні рівні або виміри цього процесу:

- Особистісний напрямок (відношення „я – я” – внутрішній діалог, умова формування самосвідомості та самооцінки). На цьому рівні відбувається становлення особистості як соціальної істоти у сфері її внутрішніх самовизначень. Забезпечення цього процесу внутрішнього становлення молоді особистості як соціальної істоти, цілеспрямоване педагогічне керування ним становлять зміст цього напрямку соціалізації студентської молоді.

- Міжособистісний напрямок („я – ти” – царина формування морального почуття, почуття любові, ненависті, дружби). Ця сфера становлення й розвитку знань, умінь і навичок особистості, які забезпечують їй можливість спілкування та спільної діяльності з „іншим”. За такого спілкування та взаємодії і починається соціалізація та внутрішній розвиток особистості. Розвиток мови, здібностей до співчуття та співпереживання, культури сприйняття та розуміння „іншого”, передбачення його вчинків і поведінки загалом, самих витоків цієї поведінки і життєвих позицій утворює зміст цього напрямку соціалізації студентської академічної групи.

- Соціально-груповий напрямок („я – ми” – царина виховання національної свідомості, класового почуття, почуття гуртової солідарності). Це сфера взаємин, у межах якої молода особистість має оволодіти у ВНЗ базовими передумовами майбутньої інкорпорації у множину різноманітних за характером і масштабністю соціальних груп. Саме у цій площині соціальне становлення молоді особистості набуває таких форм, як етнізація, початкова професіоналізація. Процеси особистісної суверенності та ініціативи утворюють зміст цього напрямку соціалізації.

- Політично-правовий напрямок („я – людство” – умова усвідомлення своєї приналежності до роду людського, джерело філософсько-історичних, футурологічних рефлексій). Це формування передумов поступового входження молоді у множину громадянських, юридично-правових, адміністративно-управлінських та громадських відносин. Змістом цього напрямку соціалізації студентської молоді є засвоєння студентами певного типу сприйняття, розуміння та оцінки політико-правових відносин різного рівня та форм, самовизначення та самореалізації особистості у цій сфері суспільного життя. Тут, у студентській групі та студентському колективі набувається перший досвід таких взаємодій, утверджуються, апробуються і розвиваються відповідні ідеї, цінності та принципи.

- Економічний напрямок („я – друга природа” – царина оцінки світу речей). У цій сфері суспільних відносин майбутній громадянин має стати учасником відносин виробництва, обміну, споживання. Отже, у ВНЗ він має засвоїти основні знання, вміння, навички, орієнтації та алгоритми своєї майбутньої поведінки та діяльності як працівника, агента обміну, споживача.

- Екологічний напрямок („я - природа” – царина прояву найрізноманітніших інтересів). На цьому напрямку соціалізації особистість має бути сформована як компетентний суб’єкт відносин „Я – довкілля”. Основним і надзвичайно специфічним предметом педагогічної уваги у соціалізації молоді є формування правильного розуміння феномена людської тілесності, становлення культури фізичного життя, спрацювання екології тіла.

- Історичний напрямок („я - універсам” – царина формування світогляду релігійних і філософських вчень). Це сфера відносин людини як єдиної істоти, життя якої не обмежується фактом фізичного існування „тут” і „тепер”, а відбувається як історична подія у вимірах минулого, сучасного та майбутнього.

Отже, такий підхід є своєрідним узагальненням аналізу і постановки цілісної системи показників, які утворюють сучасну модель соціального суб’єкта. Інтегрована множина цих моделей може бути функціональним ідеалом сучасної соціально зрілої особистості, яка виконує функції педагогічної мети у процесі соціалізації студентської академічної групи у вищому педагогічному закладі.

Список використаних джерел та літератури

1. Аза Л.Я. воспитание как философско-социологическая проблема. – К.: Наук. Думка, 1983. – 214 с.
2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1989. – 315 с.

3. Вишневська Н.Ю. Реформування шкільної освіти в Норвегії у 80-х роках ХХ ст.: Автореф. дис. канд. пед. наук.: 13.00.01. – Рівне, 1999. – 20 с.
4. Лукашевич М.П. Соціалізація. – К., 1998. – 210 с.
5. Ольшанський В.Б. Соціалізація. – М., 1970. – 162 с.
6. Філософія / За ред. Г.Зайченко, В.Саратовського, І.Кального, В.Даниленка. – Київ: Вища школа, 1995. – 453 с.